

Walking and off-road routes of Niš

Expertise in development of walking, and off-road routes

This project is co-funded by the
European Union through the Interreg
IPA CBC Cross-Border Cooperation
Program Bulgaria-Serbia

Interreg - IPA CBC
Bulgaria - Serbia

under the project:

“Increasing the tourist information services in the CBC
region”

in the:

Interreg-IPA Cross-border Cooperation Bulgaria-Serbia
Programme, co- financed by the Instrument for Pre-Accession
Assistance II (IPA II) of the European Union.

The content disclaimer: *This publication has been produced with the assistance of the European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Serbia Programme, CCI No 2014TC1615CB007. The contents of this publication are the sole responsibility of Tourism Organization of Niš and can in no way be taken to reflect the views of the European Union or the Managing Authority of the Programme.*

Садржај:

1.	Центар за посетиоце Церјанске пећине - Визиторски центар.....	4
	<u>Visitor Center</u>	4
2.	Церјанска пећина (Провалија).....	5
	<u>Cave „Provalija“</u>	7
3.	Церјанска пропаст (Бељаница).....	7
	<u>Abyss „Cerjanska propast“</u>	8
4.	Меча дупка.....	9
	<u>Meča Dupka</u>	10
5.	Пештер у Пљочак.....	10
	<u>Cave „Pešter u Pljočak“</u>	11
6.	Каменички вис.....	12
	<u>Kamenički Vis</u>	14
7.	<u>Видриште (Vidriste)</u>	15
	Vidrište.....	16
8.	Град Железник.....	16
	<u>Grad Železnik (City of Zeleznik)</u>	17
9.	Крављанска бања (Бања Топило).....	17
	<u>Spa „Kravljanska Banja“ („Banja Topilo“)</u>	18
10.	Водозахват Пештер.....	19
	<u>Water intake „Pešter“</u>	20
11.	Сифонско врело у Крављу.....	20
	<u>Wellhead in Kravlje</u>	21
12.	Крављанска пропаст.....	22
	<u>Cave “Kraljevska propast”</u>	23
13.	Базен Попшица.....	23
	<u>Pool “Popšica”</u>	24
14.	Попшичка пећина.....	24
	<u>Cave “Popšička pećina”</u>	25
15.	Пећина Самар.....	26
	<u>Samar Cave</u>	27

II део - Руте

1.	Рута 1: Визиторски центар и четири спелео објекта - Cave Root I.....	31
	Route 1: Visitor Center and four speleo objects- Cave Root I.....	32
2.	Рута 2: Рута која повезује Церјанску пећину, визиторски центар и шест спелео објеката на територији градских општина Пантелеј, Црвени крст и Сврљиг и два геотермална извора - Cave root II	33
	Route 2: The route connecting the Cerje Cave, Visitor Center and six speleo objects within the territory of the city municipalities of Pantelej, Red Cross, Svrljig and two geothermal springs - Cave root II.....	36
3.	Рута 3: Рута која повезује визиторски центар и Церјанску пећину са кампом на Каменичком вису - Mountain bikes, motocross and 4x4 vehicles Root	39
	Route 3: The route connecting the Visitor Center and Cerje cave with the camp on Kamenički vis - Mountain bikes, motocross and 4x4 vehicles Route	40
4.	Рута 4: Визиторски центар - Меча дупка (Пешачка рута)	41
	Route 4: Visitor Center – Meča dupka (hiking route).....	42
5.	Рута 5: од Церјанске пећине, преко Сврљига, Зајечара до северозападне Бугарске, предела који је такође пун спелео објеката и других природних лепота.	43
	Route 5: From the Cerje cave, via Svrljig, Zaječar to Northwestern Bulgaria, the region with numerous speleo objects and other beauties of nature.....	46

1. Центар за посетиоце Церјанске пећине - Визиторски центар

Географске координате

(GPS koordinate)

N 43° 25,787'

E 021° 56,609'

Геодетске координате

y 7 576 820 x 4 809 908

Визиторски центар на простору заштићеног подручја Споменика природе “Церјанска пећина”, биће намењен туризму, и служиће као објекат за смештај управљача заштићеним подручјем. Циљ формирања центра је да својим:

- Програмским активностима утиче на сарадњу јавног сектора, невладиних организација, локалне заједнице и приватног сектора и
- Динамичким плановима управљања обезбеди одрживо коришћење простора.

English version:

Visitor Center

Geographical coordinates:

(GPS coordinates)

N 43° 25,787'

E 021° 56,609'

Geodetic coordinates:

y 7 576 820 x 4 809 908

Nearby the protected area of the Natural Monument "Cerjanska Cave" a Visitor Center has been built. The Center is intended for tourism but it will also be an accommodation facility for the management of the protected area.

It will be used for program activities for the public sector, non-governmental organizations and local communities.

2. Церјанска пећина (Провалија)

Географске координате

(GPS koordinate)

N 43° 25,799'

E 021° 56,400'

Геодетске координате

y 7 576 542 x 4 809 922

Пећина Провалија - Церјанска пећина са дужином од око 7100 м је један од најдужих пећинских система. Својом дужином, морфологијом, генезом и еволуцијом овај пећински систем је веома значајан спелеолошки објекат. Најзначајнији спелео објекат Споменика природе "Церјанска пећина" је понорска пећина Провалија.

Природне вредности ове пећине чине:

богатство, разноврсност форми, боја, састав пећинског накита изражен у виду сталактита, сталагмита, китњастих салива, таласастих драперија, пећинских канала, кристалних цветова, хелактита, пећинских прераста и других форми а и, монументалност пећинских канала и дворана (дужине од 100м, ширине 20-35м и висине до 40м).

Простор испред пећине је погодан за организовање излета, пикника, игара. Примери на фотографијама:

English version:

Cave „Provalija“

Geographical coordinates

Geodetic coordinates

(GPS coordinates)

N 43° 25,799'

E 021° 56,400'

y 7 576 542 x 4 809 922

Cave „Provalija“ – Cerjanska pećina has a length of about 7100m, which makes it one of the longest cave systems. Because of that, its morphology, genesis and evolution, this cave system is a very important speleological object.

The natural values of this cave are: diversity of forms, colors, composition of cave jewelry expressed in the form of stalactites, stalagmites, flaky wings, wavy draperies, cave canals, crystalline flowers, heliacites, monumentality of cave canals and halls (length 100m, 20-35m and height up to 40m)

The space in front of the cave is suitable for organizing excursions, picnics, games.

3. Церјанска пропаст (Бељаница)

Географске координате

Геодетске координате

(GPS koordinate)

N 43° 25,994'

E 021° 56,803'

y 7 577 024 x 4 810 300

Понор „Церјанска пропаст“ или у народу познатија као „Мала пропала“ или „Бељаница“ налази се 650м североисточно од понорске пећине „Пропала“. Улазни отвор налази се на 570 м нв. Отвор је висок 6м, а ширина отвора износи 4м. У понор „Церјанска пропаст“ губи се безимени периодични поток. У дну понора налази се мало сифонско језеро на дубини од 89м од улаза.

Овај понор је погодан за алпинистичко спуштање и пењање, тј за неговање адреналинских спортова.

English version:

Abyss „Cerjanska propast“

Geographical coordinates:

(GPS coordinates)

N 43° 25,994'

E 021° 56,803'

Geodetic coordinates:

y 7 577 024 x 4 810 300

„Cerjanska propast“ is also known as the „Mala propala“ or „Beljanica“ and it is situated 650m northeast of the “Propala“ cave. Its entrance is at 570m above the sea level, 6m high and the width of its hole is 4m.

In the sink of the „Cerjanska propast“ there is unnamed periodic stream. At the bottom of the sink people can see a little lake at a depth of 89m from the entrance.

4. Меча дупка

Географске координате

Геодетске координате

(GPS koordinate)

N 43° 25,764'

E 021° 56,394'

y 7 576 530 x 4 809 860

Археолошка истраживања „Мече дупке“ су дала резултате на основу којих се утврђује да постоје трагови насељавања.

У плеистоценском слоју константовани су окресани артефакти из средњег палеолита (мустеријен) чија старост износи најмање 40.000 година. Осим артефаката нађене су и бројне, добро очуване кости плаистоценских животиња (јелена, бизона, дивљег говечета и коња) које сведоче о ловним активностима неандерталца.

Будући да су неандерталска станишта у Србији малобројна и да њихово проучавање има међународни значај треба покренути поступак да се „Меча дупка“ евидентира као археолошко налазиште и прогласи за културно добро.

Ова поткапина у непосредној близини улаза у пећину „Провалија” може да служи за изванредну едукацију посетилаца, а поготову младих (школараца).

English version:

Meča Dupka

Geographical coordinates:

(GPS coordinates)

N 43° 25,764'

E 021° 56,394'

Geodetic coordinates:

y 7 576 530 x 4 809 860

Archaeological studies of „Meča dupka“ showed that settlement in this area has existed since antiquity. Palaeolithic artifacts, which are at least 40,000 years old, have been found. Numerous, well-preserved bones from animals (deer, bison, wild cattle and horses), which testify to hunting activities Neanderthals were found also there.

Since neanderthal habitats in Serbia are scarce and their study has international significance, a procedure should be initiated to record "Meča dupka" as an archaeological site and declare a cultural good.

This undercurrent near the entrance to the cave "Provalija" can serve for the extraordinary education of visitors, and especially young people (schoolchildren).

5. Пештер у Пљочак

Географске координате

(GPS koordinate)

N 43° 25,990'

E 021° 56,766'

Геодетске координате

y 7 577 024 x 4 810 291

Ова пећина се налази на Калафату на делу десне долињске стране суве viseће долине понорнице Бељанице. Улаз ове јаме је на 585м висине, односно око 100м западно од понорског облука следе долине Бељанице и речне понорске јаме „Церјанска пропаст“. У морфолошком смислу јама „Пештер у Пљочак“ одговара типу прсте косе јаме са дужином свих истражених канала од 52м.

Ова јама је интересантна јер и ако је мала она има све елементе праве велике пећине па поседује чак и пећинске украсе, те уз незнатно опремање може дочарати свет пећина.

English version:

Cave „Pešter u Pljočak“

Geographical coordinates:

N 43° 25,990'

E 021° 56,766'

Geodetic coordinates:

y 7 577 024 x 4 810 291

„Pešter u Pljočak“ is a cave located on the part of the right valley side of the dry hanging valley of the Beljanica sinkhole. The entrance of this cave is at 585m high, that is about 100m west of the sinkhole of the „blind“ Beljanica valley and river cave "Cerjanska propast".

In morphological sense, the "Pester u in Pljočak" pit corresponds to the type of free-pitted cave with the length of all explored channels of 52m.

This cave is interesting because, even if it is small, it has all the elements of a large cave, and it has even cave decorations, and with a little furnishings it can conjure up the world of caves.

6. Каменички вис

Географске координате

Геодетске координате

(GPS koordinate)

Камп:

N 43° 24,050'

y 7 577 607

E 021° 57,165'

x 4806 705

Ресторан:

N 43° 24,036'

y 7 577 442

E 021° 57,043'

x 4 806 676

На 14 км од центра Ниша, налази се омиљено излетиште нишлија-”Каменички вис”. Надморска висина виси је 750-800м. На самом вису налази се пространа зараван окружена шумом. На северној страни изграђена је ски стаза дужине 350м и стаза за санкање.

У склопу излетишта је и камп насеље са око 100 лежаја. Камп се простира на 3 ха шуме, уоквирен је сопственим приступним саобраћајницама и испресецан са 1200м стаза и степеништа које воде до 21 дрвене кућице.

Из кампа креће и планинско-пешачка стаза повољна и за бициклисте и за четвороточкаше.

Спортски терени и простор за пикник и излете
Sports grounds and a picnic area

Стаза која води од кампа до Церјанске пећине и може служити за пешачење, али и за вожњу бицикла, четвороточкаша, јахање коња и друго

Пешачке стазе у околини Каменичког виса
Walking trails around „Kamenički vis“

Ресторан за окрепљење посетилаца и видиковац
Restaurant and Viewpoint

English version:

Kamenički Vis

Geographical coordinates:

(GPS coordinates)

Camp:

N 43° 24,050'

E 021° 57,165'

Restaurant:

N 43° 24,036'

E 021° 57,165'

Geodetic coordinates:

y 7 577 607 x 4 806 705

y 7 577 442 x 4 806 676

Within the excursion area there is a camp settlement with about 100 beds. The camp extends to 3 hectares of forest, framed by its own access roads and strewn with 1200m of trails and stairs leading up to 21 wooden houses.

The mountain route (hiking trail) leading from the camp to the „Cerjanska pećina“ and Visitor Center, and can be used for hiking, but also for cycling, 4x4 four-wheelers, riding a horse and other activities.

7. Видриште (Vidriste)

Географске координате

(GPS coordinates)

N 43° 26,293'

E 021° 51,935'

Геодетске координате

у 7 571 480 х 4 811 905

У кориту Топоничке реке у атару села Миљковца налази се неуређени гео-термални извор у народу познат као „Видриште“. Вода овог извора је по причи људи који ту долазе изузетно лековита. Како је природа у долини Топоничке реке изузетно лепа градска општина Црвени Крст на чијој се територији овај предео налази то уредила у једно лепо излетиште погодно за организовање рекреације, пешачење у природи и пикнике.

У наставку постојеће лепо уређене стазе налази се још једна интересантна локација , а то је средњовековни град Железник.

Below the existing relaxed walking route there is another interesting location, the medieval town of Železnik.

English version:

Vidrište

Geographical coordinates:

(GPS coordinates)

N 43° 26,293'

E 021° 51,935'

Geodetic coordinates:

y 7 571 480 x 4 811 905

In the village of Miljkovac, there is a geo-thermal wellspring, named „Vidrište“. According to local people’s stories, the water of the wellspring has a very healing effect. Because of the beautiful nature in the valley, there is arranged a resort suitable for hiking and picnics.

8. Град Железник

Географске координате

(GPS coordinates)

N 43° 26,121'

E 021° 52,049'

Геодетске координате

y 7 570 659 x 4 810 466

Топоничка река усеца себи пут правећи клисуру у масиву Калафата. Ту недалеко од Ниша код села Миљковца налази се локалитет са развалинама старог утврђења које се назива Железник. Њега спомиње и чувени аустријски истраживач и путописац Феликс Каниц

(Feliks Filip Emanuel Kanic (nem. Felix Philipp Emanuel Kanitz; Budimpešta, 2. avgust 1829 — Beč, 8. januar 1904))

Само утврђење налази се на десној страни Топоничке реке и надноси се над њом и над путем тако да доминира овим пределом.

English version:

Grad Železnik (City of Zeleznik)

Geographical coordinates:

(GPS coordinates)

N 43° 26,121'

E 021° 52,049'

Geodetic coordinates:

y 7 570 659 x 4 810 466

The „Топоничка река“ river draws its way into the gorge in the Calafate massif. A village is located near the ruins of an old fortress called Železnik. The ruins of Železnik are mentioned by renowned Austrian researcher Feliks Kanic.

The fort is situated on the right side of „Топоничка река“ river.

The city was built during the second half of the 14th century and the reign of Serbian King Lazar.

9. Крављанска бања (Бања Топило)

Географске координате

(GPS koordinate)

N 43° 26,894'

E 021° 52,674'

Геодетске координате

y 7 571 492 x 4 811 905

Ово је недовољно позната бања у долини Топоничке реке, 25 Км северно од Ниша. Привлачи туристе због термоминералне воде од 34°C. Лечи дегенеративни реуматизам, спортске повреде, обољења нервног система...

Укупни смештајни капацитет је око 500 лежаја у приватном смештају. У бањи постоји и стационар са 7 лежаја и лекаром.

English version:

Spa „Kravlјanska Banja“ („Banja Topilo“)

Geographical coordinates:

(GPS coordinates)

N 43° 26,894'

E 021° 52,674'

Geodetic coordinates:

y 7 571 492 x 4 811 905

Topilo Spa is a small spa in southern Serbia, located 25 km north of the city of Nis, in the valley of the „Toponička Reka“ river. The spa is attractive for tourists because of its hot mineral water, having temperature of 34 °C, which springs from 18 sources, with total capacity of around 10 m³/s. The place is good for healing degenerative rheumatism and sports injuries.

Around 500 beds in private homes are available for visitors.

10. Водозахват Пештер

Географске координате

(GPS coordinates)

N 43° 26,708'

E 021° 52,674'

Геодетске координате

y 7 571 480 x 4 811 563

Водозахват Пештер се налази у долини Топоничке реке, низводно од Бање Топило на удаљености од око 500м. Ово је спелеолошки објекат у коме се налази подземно језеро.

Посебно је интересантно за спелео-рониоце. До сада су ту урађена неколико зарона а клуб међународних спелео-рониоца је стигао до око 120м. По њиховом извештају постоји могућност даљег продора у даљину и дубину.

English version:

Water intake „Pešter“

Geographical coordinates:

(GPS coordinates)

N 43° 26,708'

E 021° 52,674'

Geodetic coordinates:

y 7 571 480 x 4 811 563

Water intake „Pešter“ is located in the valley of the „Трпониčka reka“ river, downstream from Spa „Banja Topilo“, at a distance of about 500m.

The place is especially interesting for speleo-divers. Members from the International Speleo-diver Club have reached about 120m in its depth.

11. Сифонско врело у Крављу

Географске координате

(GPS coordinates)

N 43° 27' 06"

E 021° 55' 42"

310m nv

Око 1Км југоисточно од села Кравља налази се пространа полупећина која при дну прелази у потопљени сифон. Улаз у дворану широк је 6м и дугачак 8м. Висина дворане се смањује према унутрашњости са 4м на свега 1м. Сифонско врело у Крављу је један од четири спелео објекта које обухвата заштићено подручје споменика природе “Церјанска пећина”. Овај објекат је такође као и водозахват Пештер интересантан за спелео-рониоце и ту је било неколико зарона у жељи да се уђе у Церјанску пећину и са ове стране. Рониоци су ронећи измерили стрми спуст од 15м, а затим се јавља сужење од 0,5м које даље није истражено. Заронима се ово до сада није успело из безбедоносних разлога, али је бојењем воде у пећини.

English version:

Wellhead in Kravlje

Geographic coordinates:

(GPS coordinates)

N 43° 27' 06"

E 021° 55' 42" 310m nv

About 1km southeast of the village of „Kravlje” there is a spacious semi-detached hall, which at the bottom passes into a submerged siphon. The entrance to the hall is 6m wide and 8m long. The height of the hall decreases inside from 4m to just 1m. There is the water stream known as “Vrelo u Kravlju”.

The place is interesting for speleo-divers.

12. Крављанска пропаст

Географске координате

(GPS coordinates)

N 43° 26' 57"

E 021° 56' 00" 500m nv

На југоистоку од врела на висини од 500м налази се крашка јама дубине 128м. Ширина отвора је 1,5м а висина 2м. Ово је такође објекат обухваћен заштићеним подручјем. Истраживачи спелеолози су успели да у дну јаме прокопају пролаз и да даље пећинским каналима кроз које људска нога није крочила уђу на даљини од око 900м у главни канал Церјанске пећине. Овим подухватом они су учинили да Церјанска пећина постане Ова крашка јама је доста неприступачна због великог нагиба приступне стазе.

English version:

Cave “Kraljevska propast”

Geographical coordinates:

N 43° 26' 57"

E 021° 56' 00" 500m nv

Cave „Kravljanska propast“ is part of a protected area. It is 128m deep, the width of its entrance is 1.5m and its height is 2m. The cave is quite inaccessible, but a group of researchers managed to walk a distance of about 900m in it and reached the famous cave „Cerjanska pećina“

Cerjanska cave is a system of speleological sites – swallow holes „Provalija“ and „Cerjanska propast“, „Kravljanska propast“ and cave at „Gornje kravljansko leto“.

13. Базен Попшица

Географске координате

Геодетске координате

(GPS coordinates)

N 43° 28,315'

E 021° 56,810'

y 7 577 034 x 4 814 591

Предео Попшице је пребогат водом а најпознатији је извор у самом селу назван „Грло“ на надморској висини од 315м, око кога је изграђен базен. Базен је привлачан поготову у летњем периоду за посетиоце из ширег подручја и пружа диван осећај због самог природног амбијента.

English version:

Pool “Popšica”

Geographical coordinates:

(GPS coordinates)

N 43° 28,315'

E 021° 56,810'

Geodetic coordinates:

y 7 577 034 x 4 814 591

The Popšice area is rich in water. One of the most attractive pools there has a thermal water source with a constant temperature of 22 ° C.

14. Попшичка пећина

Географске координате

(GPS coordinates)

Геодетске координате

N 43° 27,510'

E 021° 57,716'

y 7 578 275 x 4 813 117

Попшичка пећина или Попшичка пештер спада у пећине које су међу првима истраживане у Србији. Истраживана је још 1889.године. Удаљена је 2Км од села. Пећина је под заштитом државе као споменик природе 3. категорије. Она је посебно препознатљива по изузетно бројној колонији слепих мишева. У пећини живи 4 врста слепих мишева. Као сведок тога је и приложена фотографија са великом количином гуана.Због тешке приступачности она је интересантна за заљубљенике у фауну слепих мишева који са своје стране доприносе додатној валоризацији ове пећине.

English version:

Cave “Popšička pećina”

Geographical coordinates:

(GPS coordinates)

N 43° 27,510'

E 021° 57,716'

Geodetic coordinates:

y 7 578 275 x 4 813 117

The Cave „Popšička pećina” or also known as the „Popšička Pešter“ was one of the first caves to be explored in Serbia. It was examined back in 1889.

The cave is under the protection of the state as a Monument of Nature Category 3. It is difficult to access but it is extremely interesting because of the numerous colony of bats – 4 types of bats can be found there.

15. Пећина Самар

Географске координате

(GPS coordinates)

N 43° 26,754'

E 021° 58,573'

565m nv

Геодетске координате

y 7 579 450

x 4 811 729

Самар - велики пештер, налази се у североисточном делу Калафата и морфогенетски припада речном сливу Копажске реке, односно њеним притокама. До улаза у Самар најлакше је доћи из села Копажкошаре, око 700м од села када се јужно од пута одваја стаза која води до пећинског улаза. Најобимнија морфолошка и друга спелеолошка истраживања обавио је Милутин Вењковић током свог боравка у њој, боравећи зазидан 465 дана чиме је оборио Гинисов рекорд. Захваљујући томе ова пећина је у то време била

изузетно популарна, а ибоњеговог подвига у народу је позната и под именом Милутинова пећина.

English version:

Samar Cave

Geographical coordinates:

(GPS coordinates)

N 43° 26,754'

E 021° 58,573' 565m nv

Geodetic coordinates:

y 7 579 450 x 4 811 729

Cave „Samar“ is a large cave, located in the northeastern part of Kalafat. The cave became popular because of the morphological and speleological research which was done by Milutin Veljković. During it, the researcher stayed buried for 465 days, breaking down a Ginis's record.

The easiest way to the entrance of the cave is from the village of Kopajkosara and its length is about 700m.

II DEO

Rute

Part II

Routes

САДРЖАЈ

1.	Рута 1: Визиторски центар и четири спелео објекта - Cave Root I.....	31
2.	Рута 2: Рута која повезује Церјанску пећину, визиторски центар и шест спелео објеката на територији градских општина Пантелеј, Црвени крст и Сврљиг и два геотермална извора – Cave root II	33
3.	Рута 3: Рута која повезује визиторски центар и Церјанску пећину са кампом на Каменичком вису - Mountain bikes, motocross and 4x4 vehicles Root	39
4.	Рута 4: Визиторски центар - Меча дупка (Пешачка рута)	41
5.	Рута 5: од Церјанске пећине, преко Сврљига, Зајечара до северозападне Бугарске, предела који је такође пун спелео објеката и других природних лепота.	43

САДРЖАЈ СЛИКА

Слика 1: Топографска карта на којој је означена Рута 1. - Визиторски центар, Церјанску пећину (Провалија), Мечу дупку, Церјанску пропаст (Бељаница) и Пештер у Пљочак	32
Слика 2: Остаци куле, град Железник из доба Немањића	34
Слика 3: Манастир св. Јована из 12.века у Матејевцу.....	34
Слика 4: Топографска карта на којој је означена Рута 2 која повезује визиторски центар и спелео објекте на територији општина Пантелеј, Црвени крст и Сврљиг	35
Слика 5: Топографска карта на којој је означена Рута 3 која повезује Церјанску пећину и камп на Каменичком вису.....	39
Слика 6: Топографска карта на којој је уцртана рута 4 - Пешачка рута од центра за посетиоце до Мечке дупке.....	41
Слика 7: Магура.	43
Слика 8: Леденика.....	44
Слика 9: Белоградчик.....	45
Слика 10: Еко-стазица и водопад.	45

CONTENT

1.	Route 1: Visitor Center and four speleo objects - Cave Root I.....	31
2.	Route 2: The route connecting the Cerje Cave , Visitor Center and six speleo objects on the territory of city municipalities Pantelej, Red Cross, and Svrljig and two geothermal springs - Cave root II ...	33
3.	Route 3: The route connecting the Visitor Center and the Cerje Cave with the camp on Kamenički vis - Mountain bikes, motocross and 4x4 vehicles Route	39
4.	Route 4: Visitor Center – Meča dupka (Hiking route).....	41
5.	Route 5: From the Cerje cave, via Svrljig, Zaječar to Northwestern Bulgaria, the region with numerous speleo objects and other beauties of nature	43

REVIEW OF PICTURES

Picture 1: Topographic map indicating Route 1– Visitor Center, Cerje Cave (“Chasm“), Meča dupka, Cerje chasm (Beljanica) and Pešter in Pljočak.....	32
Picture 2: The remains of the tower, the city of Železnik from the period of Nemanjić dynasty	37
Picture 3: Monastery of Saint John from the 12 th century in Matejevac.....	37
Picture 4: Topographic map indicating Route 2 that connects the Visitor Center and speleo objects within the territory of the municipalities of Pantelej, Red Cross and Svrljig	38
Picture 5: Topographic map indicating Route 3 that connects the Cerje Cave and the camp on Kamenički vis	40
Picture 6: Topographic map indicating Route 4 – Hiking route from the Visitor Center to Mečka dupka....	42
Picture 7: Magura.....	46
Слика 8: Ledenika	47
Слика 9: Belogradchik.	48
Слика 10: Eco path and waterfalls.....	48

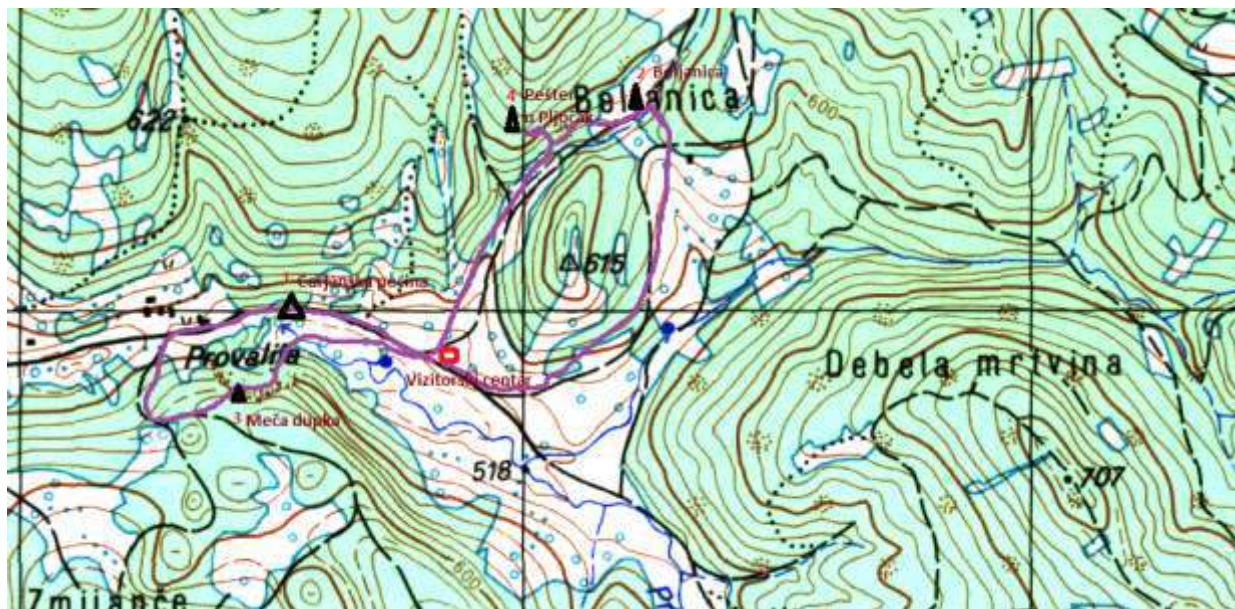
1. Рута 1: Визиторски центар и четири спелео објекта - Cave Root I

Рута 1: Церјанска пећина (Провалија) – Меча Дупка – Бељаница– Пештер на Пљочаку

Ова рута повезује, спелео објекте Церјанска пећина (Провалија), Меча дупка, Крашка јама-Церјанска пропаст (у народу познатија као Бељаница) и Пештер на Пљочаку.

Укупна дужина ове руте је 3км. На овој рути могуће је додатно уредити простор код Бељанице као један центар за неговање алпинистичких вештина, јер са дубином од 89м пружа одличне услове за љубитеље адреналина. Иначе она је већ опремљена за алпинистички спорт.

Такође је интересантна и Пештер на Пљочаку, јер и ако је мала она има све елементе праве велике пећине па поседује чак и пећинске украсе, те уз незнатно опремање може дочарати свет пећина. Ова стаза је приказана на слици 1.

Слика 1: Рута 1. - која повезује визиторски центар, Церјанску пећину (Провалија), Мечу дупку, Церјанску пропаст (Бељаница) и Пештер у Пљочак

English version:

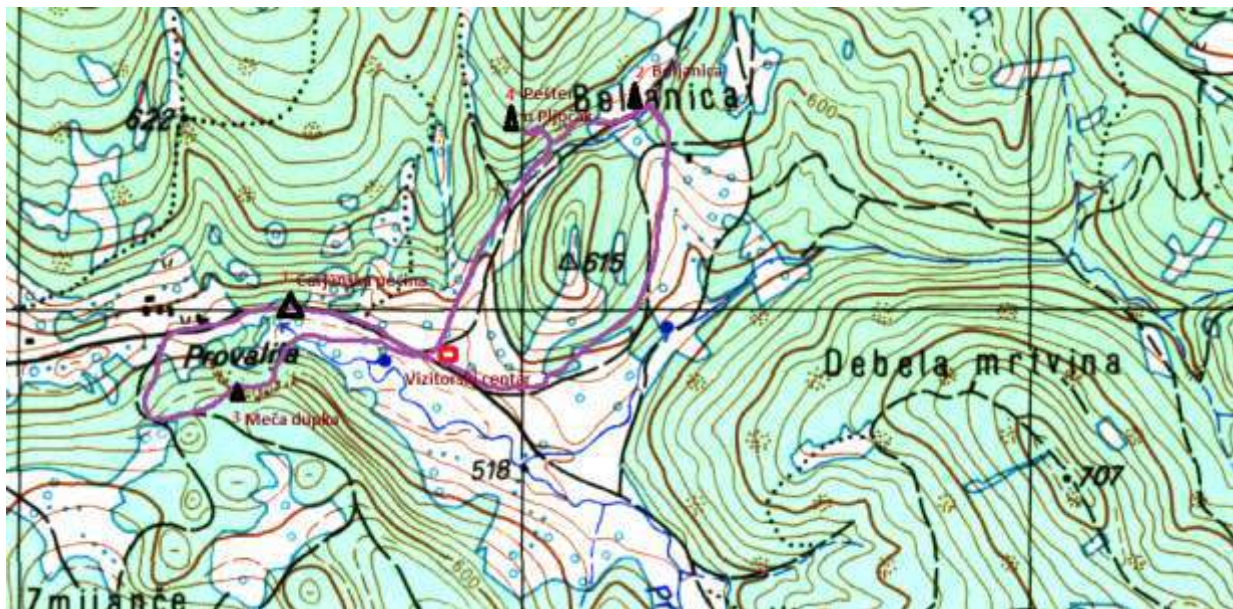
Route 1: Visitor Center and four speleo objects- Cave Root I

Route 1: Cerje Cave (Provalija) – Meča Dupka – Kraška Jama“ Pit (Beljanica) – Pešter on Pljočak

This route connects speleo objects Cerje Cave (Provalija), Meča Dupka Cave, „Kraška Jama“ Pit(Beljanica) and Pešter on Pljočak.

The total length of this route is 3 km. Along this route, it is also possible to additionally turn one part of the area near Beljanica into a center for alpine skills, as with the depth of 89m it provides excellent conditions for the adrenaline lovers. Anyway, it is already equipped for alpine sports.

Pešter on Pljočak is interesting as well, although it is small it has all the elements of a big cave, it even has cave decorations, so with slight equipment it can conjure up the world of caves. This route is shown in the Picture 1.

Picture 1: Route 1. – connecting the Visitor Center, Cerje Cave (Provalija), Mečka Dupka, Kraška Jama“ Pit (Beljanica) and Pešter in Pljočak

2. Рута 2: Рута која повезује Церјанску пећину, визиторски центар и шест спелео објеката на територији градских општина Пантелеј, Црвени крст и Сврљиг и два геотермална извора - Cave root II

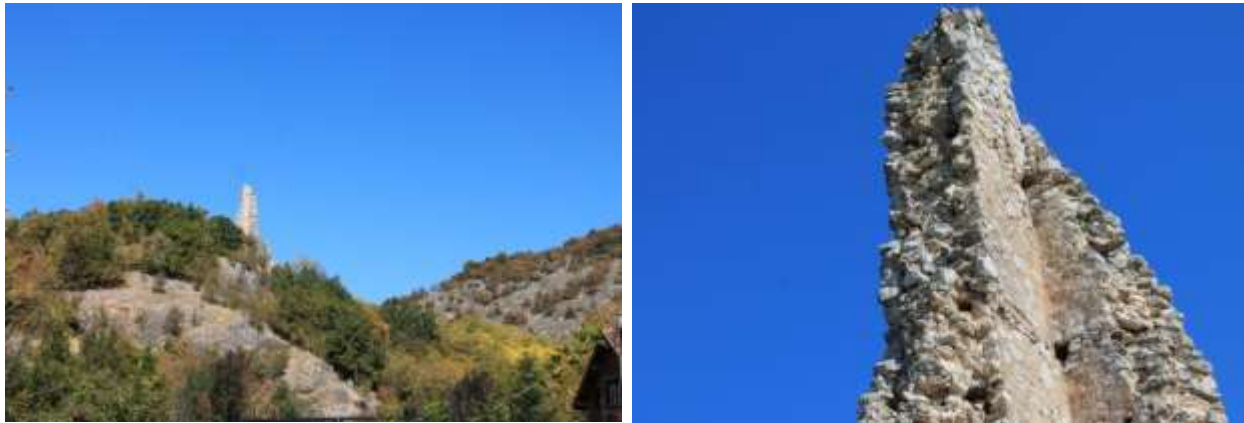
Рута 2: Центар за посетиоце Церјанске пећине – Церјанска пећина (Провалија) – Бања Топило – Каптирано врело Пештер – Сифонско врело Кравље - Крашка јама (Бељаница) - Попшичка пећина – „Копажкошарска“ пећина или систем „Самар“.

Карактеристично за ове објекте је то да су готово сви од визиторског центра удаљени ваздушном линијом 3-5 км. Ова чињеница додатно повећава значај визиторског центра, јер се сада из једног места могу понудити као туристичка рута.

Ако би смо после пећине Самар наставили према Сврљигу, а затим ка Нишу на излазу из Сврљига, лево до села Преконога, ту би посетили Преконошку пећину која је била уређена за туристе још почетком 20. века, а потом заборављена. Повратком до Ниша (успут можемо да посетимо неке од споменика културно-историјског наслеђа), а затим до визиторског центра и добијамо једну кружну туристичку трасу. Тако смо једном кружном туристичком рутом повезали највећи део богатог природног и културно историјског наслеђа које гравитира врху Калафат у јединствену туристичку целину погодну за једнодневне и вишедневне туристичке туре.

На путу овом рутом срећемо се са невероватним лепотама. Ту су између осталог пећина Копажкошара (Самар или Милутинова пећина) по спелеологу Милутину Вељковићу који је у њој боравећи зазидан 465 дана оборио Гинисов рекорд, Попшичка пећина чија је изузетна вредност у богатству колоније слепих мишева, већ споменута Преконошка пећина. Ту су бројне кречњачке клисуре са планинским потоцима, мало познате сеоске бање са лековитим геотермалним изворима, пространа богата шума на Каменичком вису са пропланцима богатим самониклим лековитим и ароматичним биљем, међу којем је и ендемска „*Ramonda serbica*“ или цвет „Феникс“ који је америчка НАСА проучавала због јединствене способности да оживи уз само неколико капи воде након пар година осушености.

Успут се срећемо и са културно-историјским споменицима као што су Хумска чука – једно од три најважнија европска налазишта почев од каменог до металног доба, остаци римског аквадукта који је градила Клаудијева VII легија, остаци виа милитариса, немањихко утврђење Железник (сл.2.), Латинска црква из XII века, средњевековни манастири св.Ђорђа и св.Јована са преписивачком школом (сл.3.), сеоске цркве, споменик Чегар и споменици из новије историје, комплекси сеоских кућа у моравском стилу, вински подруми, воденице и ваљарице, домаћа храна.

Слика 2: Остаци куле, град Железник из доба Немањића

Ова траса пролази поред геотермалних извора. Један се налази на путу од села Церје до села Миљковац, он је неуређен, али врло посећен и у непосредној је близини града Железник. У народу је познат под називом Видриште. Кад се крене даље трасом долази се до означених објеката 3 и 4, а то су Бања Топило са вредним геотермалним водама, а мало низводно је водозахват Пештер који је интересантан за спелео-рониоце. Екипа Немачких спелеорониоца је ту ронила око 120м, уз напомену да је могућ и даљи продор уз адекватну опрему. Најважнији део ове трасе је приказан на сл.6.

Слика 3: Манастир св. Јована из 12.века у Матејевцу

Слика 4. Рута која повезује визиторски центар и спелео објекте на територији општина Пантелеј, Црвени крст и Сврљиг

Легенда:

1. Визиторски центар;
2. Церјанска пећина;
3. Бања Топило;
4. Каптирано врело Пештер;
5. Сифинско врело у Крављу;
6. Крашка јама изнад сифонског врела у Крављу;
7. Попшичка пећина;
8. Копајкошарска пећина или систем Самар.

English version:

Route 2: The route connecting the Cerje Cave, Visitor Center and six speleo objects within the territory of the city municipalities of Pantelejš, Crveni krst, Svrljig and two geothermal springs - Cave root II

Route 2: Visitor Center of the Cerje cave– Cerje cave (Provalija) –Spa „Topilo”– Captured wellhead „Pešter“– Wellhead in Kravlje – „Kraška Jama“ Pit (Beljanica) – Cave „Pošička pećina“ – “Kopajkošara“ cave and the system “Samar“

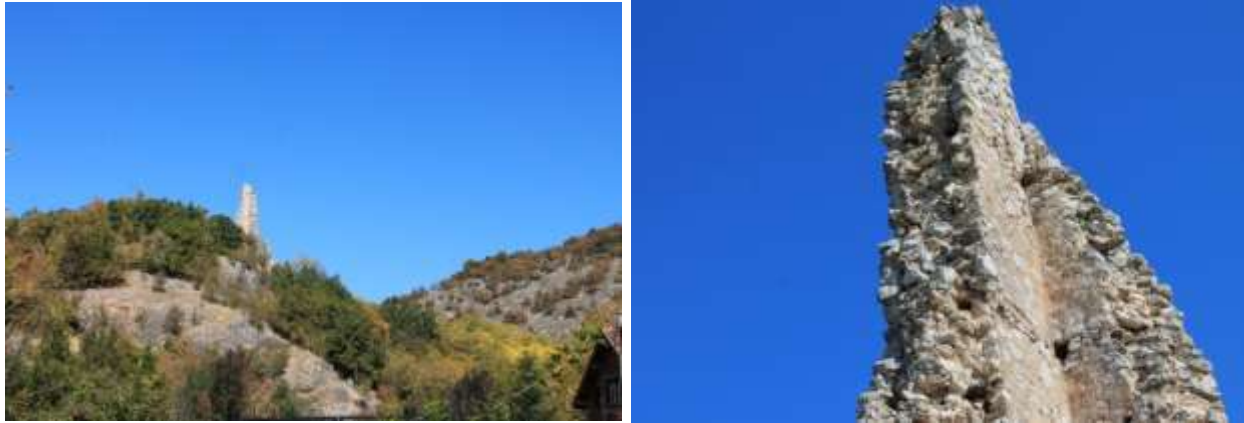
What is characteristic for these objects is that they are almost 3-5 km in distance from the Visitor Center. This fact additionally enhances the significance of the Visitor Center since they can now be offered as a tourist route from one place.

If after the cave Samar we continue to Svrljig, and from the exit from Svrljig to Niš, left to the village Prekonoga, there we would visit the Prekonoga Cave which was adjusted to the tourist visits in the early 20th century, and then forgotten. On the way back from Niš (on the way, some of the cultural and historical heritage monuments could be also visited), and then to the Visitor Center we shall get a round-trip. Thus, by a single round-trip we connected the largest part of the rich natural, cultural and historical heritage that gravitates towards the top of the Kalafat into a unique tourist entity suitable for a single day and a multi day tourist tours.

We can see incredible beauty along this route. Among other things, there are the Kopajkošara cave (Samar and Milutinova cave), named after the speleologist Milutin Veljković who was walled in this cave for 465 days and thus broke the Guinness record, Cave “Popšička pećina rich in the colonies of bats, and already mentioned „Prekonoška” cave. There are numerous limestone gorges with mountain streams, little-known village spas with healing geothermal springs, wide rich forest on Kamenički vis with glades rich in wild medicinal and aromatic herbs, among which is the endemic species “Ramonda Sebica“ and the flower “Phoenix“ that American NASA studied for its unique ability to revive after a couple of years of dryness with just a few drops of water.

Along the way, we can also see cultural and historical heritage monuments like Humska čuka – one of the three most important European sites from the Stone to the Bronze age, the remains of Roman aqueduct that was built by the Legion of Claudius VII, remains of Via Militaris, the Nemanjić fortification Železnik (Picture 2), Latin church from the 12th century, the medieval monastery of St. George and St. John with the transcribing school (Picture 3), village church, the

Čegar monument and monuments from the recent history, complex of village houses in the Moravian style, wine cellars, water and roll mills, homemade food.

Picture 2: Remains of the tower, the city of Železnik from the period of Nemanjić dynasty

This route passes along geothermal springs. One of them is on the way from the village Cerje to the village Miljkovac, it is a gravel road, but very busy and near the town of Železnik, also known as Vidrište. Going down the route, one will come to the marked objects 3 and 4, which are the Spa „Topilo”– with valuable geothermal water, and little downstream there is a water intake „Pešter“ which is interesting for the cave diving. The team of German cave divers dived about 120m, with the remark that it is possible to dive deeper with adequate equipment. The most important part of this route is shown in the Picture 6.

Picture 3: Monastery of St. John from the 12th century in Matejevac

Picture 4. The route connecting the Visitor Center and speleo objects on the territory of the municipalities of Pantelej, Crveni krst and Svrljig

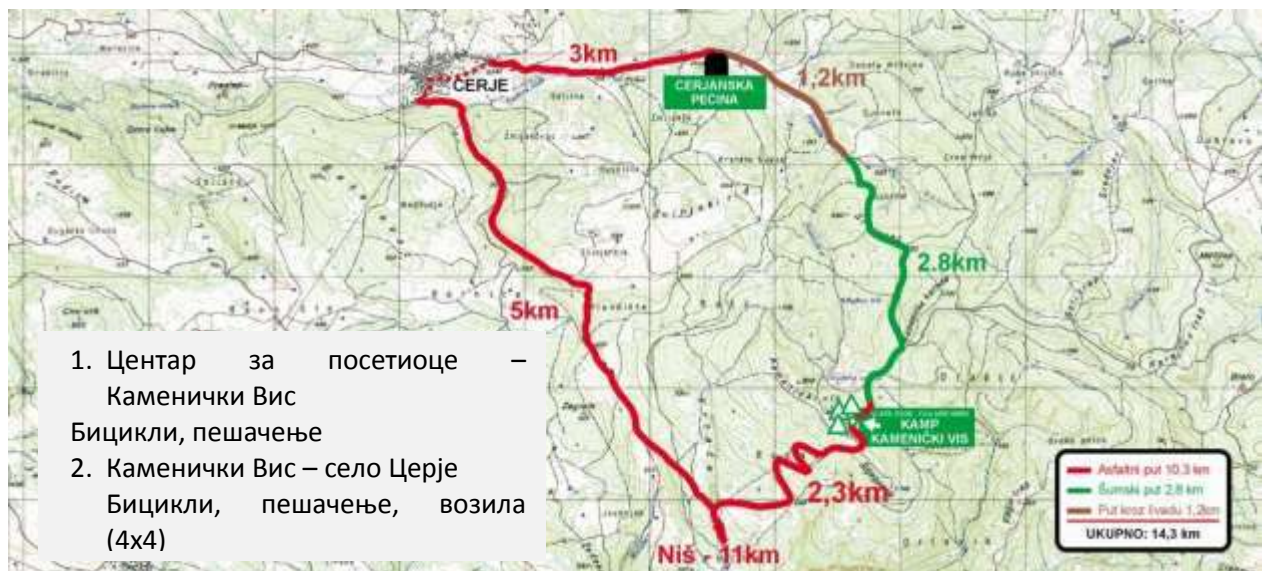
Key:

1. Visitor Center;
2. Cerje cave;
3. Topilo spa;
4. Captured wellhead „Pešter“;
5. Wellhead in Kravlje;
6. „Kraška Jama“ Pit above Wellhead in Kravlje;
7. Cave „Popšička pećina“;
8. Kopajkošar cave or the Samar system.

3. Рута 3: Рута која повезује визиторски центар и Церјанску пећину са кампом на Каменичком вису - Mountain bikes, motocross and 4x4 vehicles Root

Рута 3: Центар за посетиоце Церјанске пећине – Камп „Каменички Вис“ – село Церје

Ова стаза је погодна за упознавање деце са природом, шетње, возњу бицикла и пешачења са специфичном сврхом истраживања и уживања у природним лепотама. Уређен шумски пут комуникацијски и садржајно затвара већу кружну трасу која у пуном обиму (заједно са приступним асфалтним путевима) има укупну дужину од 14,3Км. Стаза је приказана на сл. 3.

Слика 5. Рута која повезује Церјанску пећину и камп на Каменичком вису

English version:

Route 3: The route connecting the Visitor Center and Cerje cave with the camp on Kamenički vis - Mountain bikes, motocross and 4x4 vehicles Route

Route 3: Visitor Center of the Cerje cave - Camp “Kamenički vis“ – village Cerje

This route is suitable for showing children the nature, walking, cycling and hiking with the specific purpose of exploring and enjoying beauties of nature. The paved forest road closes a larger circular route in full extent, both communicationally and substantially (along with the access asphalt road), and makes a total length of 14.3km. The road is shown in the Picture 3.

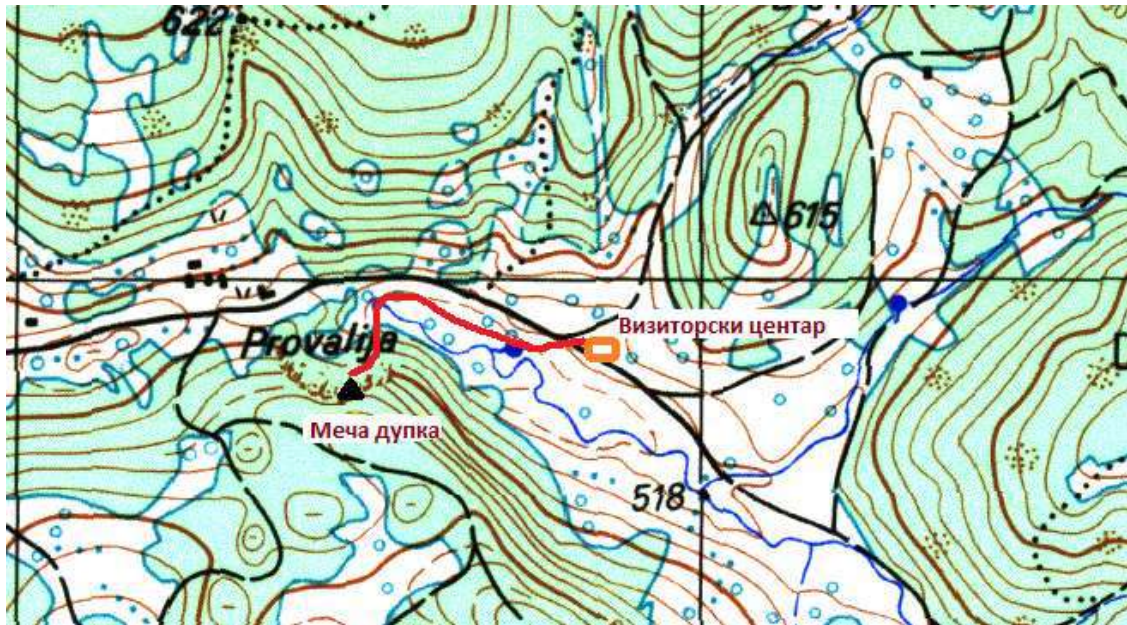

Picture 5. The route connecting the Cerje cave and the camp on Kamenički vis

4. Рута 4: Визиторски центар - Меча дупка (Пешачка рута)

Рута 4: Центар за посетиоце Церјанске пећине – Меча дупка

Дужина ове руте је око 500м. Ова рута постоји, али је треба обогатити едукативним таблама на простору испред подкапине на којима би кратким текстовима приближили младима доба праисторије. Ова стаза је приказана на сл.6.

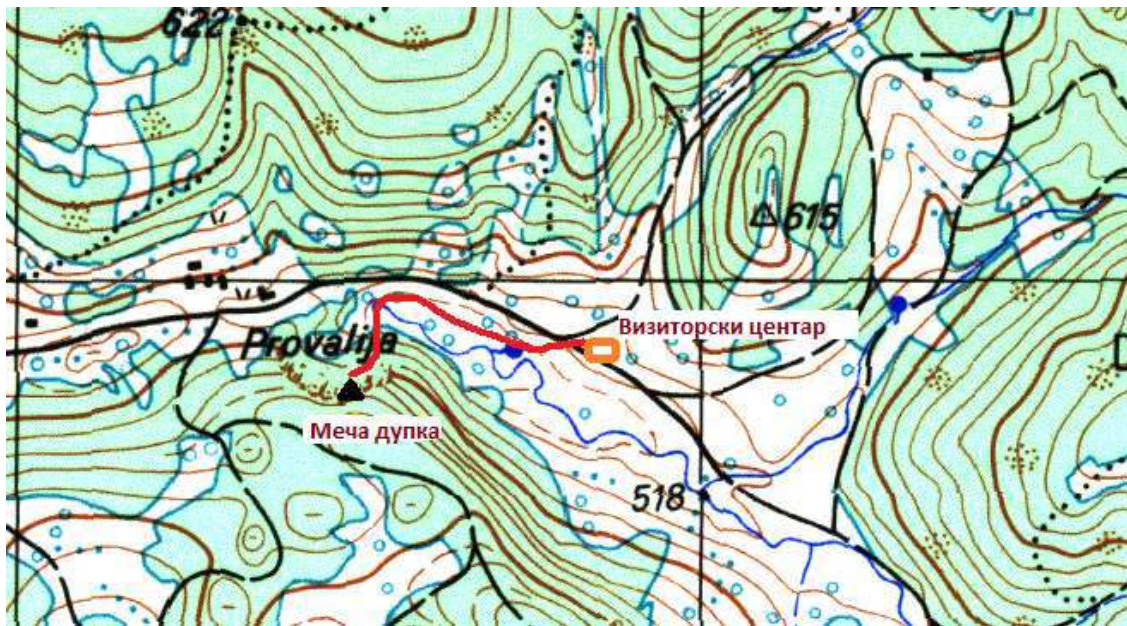
Слика 6. Пешачка рута од визиторског центра до Мече дупке

English version:

Route 4: Visitor Center – Meča dupka (hiking route)

Route 4: Visitor Center of the Cerje cave – Meča dupka

The length of this route is about 500m. This route exists, but in the area in front of the caves it needs the installation of educational boards with short texts that would get prehistory closer to the youth. This route is shown in the Picture 6.

Picture 6. Hiking route from the Visitor Center to Meča dupka

5. Рута 5: од Церјанске пећине, преко Сврљига, Зајечара до северозападне Бугарске, предела који је такође пун спелео објеката и других природних лепота.

Рута 5: Центар за посетиоце - Церјанска пећина – Сврљиг – Зајечар – северозападна Бугарска

Области Видина, Монтане и Враца је предео прелепе природе и богате понуде. Као и у случају Церјанске пећине и њене околине и овај простор је пребогат спелео објектима. На овом простору поред Магуре као најпознатије пећине која се налази на 25 км северно од Белоградчика и која је најпознатија по својим праисторијским цртежима и Леденике као најпосећеније пећине због изузетног пратећег садржаја иако је дуга само око 300м и има само десетак дворана и која се налази у пределу Врачанског балкана, постоји још 30-так пећина. Нјихов списак је приказан на пану кој се налази испред пећине Магура. На слици 7. приказана је Магура, а на сл.8. Леденика.

Слика 7. Магура

Списак спелео објеката на овом простору:

Неприветлива, Хајдушка пропаст, Пропаст, Кариера печ, Сухата, Миризливка, Венец, Прелаз, Змијската пропаст, Ремина дупка, Крачемирско врело, Мартин 11, Преманска дупка, Јанулова дупка, Јокин меджак, Јаме I, Јаме II, Темната дупка, Јаме III, Татарската пештер, водни печ, Леви сухи печ, Десни сухи печ, Каскада, Магура, Малката магура, Прагове, Јубилејна 74, Земна дупка и Рингова пешч.

Слика 8. Леденика

Поред ових спелео објеката, овде је изузетно интересантан град Белоградчик због својих изузетних гео морфолошких структура, у које је уклопљена стара тврђава. То је приказано на сл.9.

Пошто је за овај део Бугарске својствено да брзо губи становништво, а као главни разлог се наводи удаљеност од главних токова развоја земље, то је развој разних туристичких понуда покушај да се овај одлив становништва заустави.

За употпуњавање понуде као леп пример може да послужи и формирање Еко стазице на Врачанском балкану у близини града Враце. Посебну атракцију ове планинске стазе представља пролаз испод водопада Боров камак.

На сл. 10. Приказани су детаљи са ове Еко стазице

Слика 9. Белоградчик

Слика 10. Еко стазица и водопад испод кога се пролази

English version:

Route 5: From the Cerje cave, via Svrljig, Zaječar to Northwestern Bulgaria, the region with numerous speleo objects and other beauties of nature

Route 5: Visitor Center – Cerje cave – Svrljig – Zaječar – Northwestern Bulgaria

The landscape of Vidin, Montana and Vraca is beautiful and has a rich offer. As in the case of the Cerjan cave and its surroundings, this area is also rich in speleo objects. There are 30 more caves in this area beside Magura, the most famous cave located 25 km north of Belogradchik, best known for its prehistoric drawings, and Ledenika, the most visited cave for the exceptional service areas even though it is only about 300 meters long and has only a dozen of chambers and is located in the region of Vrachanski Balkans. The list of these caves is shown on the board in front of the cave Magura. Picture 7. shows Magura, and Picture 8. Ledenika.

Picture 7. Magura

The list of speleo objects in this region:

Neprivetliva, Hajduška propast, Propast, Kariera peč, Suhata, Mirizlivka, Venec, Prelaz, Zmijskata propast, Remina dupka, Kračemirsko vrelo, Martin 11, Premenska dupka, Janulova dupka, Jokin medžak, Jame I, Jame II, Temnata dupka, Jame II, Tatarskata pešter, Vodni peč, Levi suhi peč, Desni suhi peč, Kaskada, Magura, Malkata magura, Pragove, Jubilejna 74, Zemna dupka i Ringova pešt.

Picture 8. Ledenika

Apart from these speleo objects in this region, the town of Belogradchik is very interesting because of its exceptional geomorphological structures with an old fortress. This is shown in the Picture 9.

Population decline is characteristic for this part of Bulgaria, and it is claimed that a far distance from the main development streams of the country is to blame, so the development of various tourism offers is an attempt to stop the outflow of population.

As a good example of completing the offer is forming an Eco path on the Vrachanski Balkan near the town of Vrace. The passage below the Borov kamak waterfalls is an extraordinary attraction of this mountain path.

Picture. 10. The details of this Eco path are shown here

Picture 9. Belogradchik

Picture 10. Eco path and the passage below waterfalls